

Sygn. akt III AUa 525/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz (spr.)
Protokolant: sekr. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2013 r. w Lublinie

sprawy ze skargi A. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2013 roku w sprawie VIII U 984/12

o prawo do emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 15 kwietnia 2013 r. sygn. akt VIII U 3970/12

oddala apelację.

III AUa 525/13

UZASADNIENIE

W dniu 21 grudnia 2012 roku A. Z. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt VIII U 984/12 zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2012 roku. Wskazała, iż podstawą skargi jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku (Dz. U. z 22 listopada 2012 roku, poz. 1285) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Domagała się uchylenia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie zawieszenia wypłaty emerytury oraz wypłaty zawieszony emerytury wraz z odsetkami za cały okres zawieszenia.

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2012 roku wydany w sprawie VIII U 984/12 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 11 października 2011 roku i ustalił A. Z. prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, uchylił ten wyrok w pozostałej części i umorzył postępowanie a wniosek o wypłatę odsetek przekazał do rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. Z. w dniu 4 marca 2009 roku złożyła wniosek o emeryturę , przy czym w dniu jego złożenia nadal pozostawała w stosunku pracy. Decyzja z dnia 12 marca 2009 roku organ rentowy przyznał jej prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 roku.

W dacie przyznania emerytury nie obowiązywał już (uchylony z dniem 8 stycznia 2009 roku) przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiący, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Od dnia 1 stycznia 2011 roku wszedł w życie przepis art. 103a ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którego treść była tożsama z uchylonym wcześniej przepisem art. 103 ust. 2a. W związku z tym, w dniu 11 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury A. Z. od dnia 1 listopada 2011 roku, z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia i wystąpił o zwrot emerytury wypłaconej za październik. Jako podstawę wydania decyzji wskazano przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726).

Odwołanie A. Z. od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2012 roku wydanym w sprawie VIII U 984/12.

W dniu 17 grudnia 2012 roku A. Z. złożyła kolejny wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 25 stycznia 2013 roku organ rentowy podjął wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 roku, to jest od dnia wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów oraz zeznania wnioskodawczyni.

Oceniając stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania, złożona przez wnioskodawczynię, jest dopuszczalna zgodnie z treścią art. 401¹ k.p.c. przy zachowaniu określonego w art.407 § 2 k.p.c. terminu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W niniejszej sprawie podstawą wydania zaskarżonej w sprawie VIII U 984/12 decyzji organu rentowego z dnia 11 października 2011 roku w przedmiocie wstrzymania wypłaty emerytury był przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodany do ustawy przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku Nr 257, poz.1726), obowiązujący od dnia 1 stycznia 2011 roku. Przepis ten stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Zgodnie z treścią art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, począwszy od dnia 1 października 2011 roku.

Przy zastosowaniu wskazanych przepisów organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia emerytalnego skarżącej.

W kwestii konstytucyjności wskazanych przepisów wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285) orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał wskazał, iż obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W stosunku do tych osób przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych utracił bowiem moc obowiązującą z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 roku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285).

Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza brak możliwości jego stosowania. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma skutki retroaktywne (jest skuteczny *ex tunc* – do dnia wejścia w życie zakwestionowanego przepisu), a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (*vide*: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 roku V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 roku, II PK 42/06 LEX nr 950622).

Przepis art. 28 wyżej wskazanej ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 roku, a więc od tej daty został wyrugowany z porządku prawnego (jako niezgodny z art. 2 Konstytucji), jednakże tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Co istotne, warunek rozwiązania stosunku pracy nie obejmował samego nabycia prawa do emerytury ale był warunkiem wypłaty świadczenia.

Oznacza to, iż w stosunku do ubezpieczonych, których dotyczy wskazane rozstrzygnięcie Trybunału należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego do takiego, jaki obowiązywał przed dodaniem przepisu art. 103a do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wówczas nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury, gdyż przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylili z dniem 8 stycznia 2009 roku przepis art. 103 ust. 2a cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym, w stosunku do ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku i którym była wypłacana emerytura mimo kontynuowania przez nich zatrudnienia, zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, świadczenie powinno być wypłacane bez zmian. Skoro zatem A. Z. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 roku, wypłata emerytury w związku z decyzją z dnia 11 października 2011 roku nie powinna być wstrzymana od dnia 1 października 2011 roku.

Uwzględniając skargę o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy w Lublinie, na mocy art. 412 § 2 k.p.c. częściowo zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 marca 2012 roku wydany w sprawie VIII U 984/12 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 11 października 2011 roku i ustalił wnioskodawczyni prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Odnosnie zaś wypłaty świadczenia emerytalnego od dnia 22 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy w Lublinie uchylił własny wyrok i w tym zakresie umorzył postępowanie na podstawie przepisu art. 477¹³ k.p.c. Z przepisu tego wynika, bowiem, iż zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Skoro zaś organ rentowy zaspokoił częściowo żądanie A. Z. podejmując wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku, w tym zakresie postępowanie należało umorzyć.

Żądanie wypłaty odsetek Sąd Okręgowy przekazał do rozpoznania organowi rentowemu na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Jeżeli zatem po wniesieniu odwołania zostanie zgłoszone nowe żądanie, to sąd nie może go rozpoznać ale jest zobowiązany przekazać żądanie do rozpoznania organowi rentowemu (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1999 roku, II UKN 622/98, OSNP z 2000 roku, Nr 15, poz. 591 oraz z dnia 26 maja 2011 roku, II UK 360/10, LEX nr 901610). Decyzja będąca przedmiotem postępowania odwoławczego w sprawie VIII U 984/12 nie zawierała rozstrzygnięcia o odsetkach, stąd też żądanie ustalenia prawa do odsetek należało przekazać Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. według właściwości.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w punkcie I i III. Wyrokowi zarzucał pominięcie art.190 ust.3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i niewłaściwe zastosowanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku sygn. akt K 2/12 oraz naruszenie prawa materialnego art.103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ustalenie prawa do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 29 lutego 2012 roku. Wnosił o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Istotą sprawy była możliwość zastosowania w stosunku do wnioskodawczyni przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1229 ze zm.) zakwestionowanego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12, w okresie poprzedzającym jego wejście w życie. Wspomnianym wyrokiem Trybunał orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 roku, Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych(tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. Oceniając skutki wyroku, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cytowanej ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz.U. z 2012 roku, poz. 1285).

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy poza sporem pozostawał fakt, że wnioskodawczyni należy do kręgu osób objętych przedmiotowym orzeczeniem albowiem prawo do emerytury nabyła w dacie 1 marca 2009 roku, a więc w okresie, kiedy realizacja prawa do tego świadczenia nie wymagała rozwiązania stosunku pracy.

W zaistniałej zatem sytuacji faktycznej, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy posiadała ocena skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku w odniesieniu do stanu prawnego poprzedzającego wejście w życie tego orzeczenia.

Zgodnie z powołanym przez Sąd Okręgowy przepisem art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, co oznacza, że przepis uznany przez Trybunał za niezgodny z Konstytucją nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia, a z datą ogłoszenia wyroku Trybunału zostaje wyeliminowany z porządku prawnego i po tej dacie nie może być stosowany. Sąd Apelacyjny podziela ukształtowane na tle omawianej materii orzecznictwo Sądu Najwyższego, gdzie stwierdza się że „uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez Sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (vide: wyrok z dnia 21 listopada 2006 roku, II PK 42/06 – LEX nr 950622, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r. V CO 43/08 LEX nr 564856).

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.